

Zbiral sem navpične avanture, ne pa žigov

Erik Švab

Nedeljski izletniki se s »kontinenta« v Trst ne odpravljajo več po kavbojke, pralni prašek ali kavo, temveč s polno plezalsko opremo iščejo drugih dragocenosti. Denimo na kak mrzel, burjast zimski dan martinčkanje v belih stenah tržaških obronkov. K pogovoru smo povabili domačina, poznavalca teh sten, ki tudi v hribih ni ravno rožic trgal.

Erik Švab (letnik 1970) je danes uspešen podjetnik na področju evropskih projektov in oče treh otrok. Zlahka ga boste na ulicah mestnega središča srečali v elegantni službeni obleki, še pred nekaj leti pa je veliko več ur kot v pisarniškem naslanjaču preživel v plezalnem pasu. Spoznali ga bomo kot ambicioznega in neizprosnega plezalca, enega najvidnejših obrazov sodobne tržaške plezalske šole. Slovenca.

V vas prepoznam dva glasova, natančnost pravnika in radovednost pustolovca. Na visokem nivoju ste se preizkusili v športnem in balvanskem plezanju, lednem in kombiniranem plezanju, alpinizmu, tradu.¹ Kaj je njihov skupni imenovalec?

Vertikalna! Vedno se mi je zdelo zanimivo tisto, kar diši po navpičnosti, vleklo me je v vse dimenzije vertikalnega vzpenjanja. Nikoli nisem pešočil, prišel na vrh zaradi vrha samega, zanimala so me težke smeri, pa čeprav sem se prej obrnil in se vrnil v dolino. Veliko sten sem preplezal brez vrha. Zbiral sem navpične avanture, ne pa žigov! Naravnost smešno se mi zdi, da mnogi samooklicani alpinisti v bistvu s pohodniškimi palicami pešočijo na osemtisočake.

Začetki so vedno zanimivi, tudi pri vas je bilo tako.

Za današnje razmere sem začel plezati pozno, okrog šestnajstega leta. Prej sem treniral odbojko pri tržaškem slovenskem klubu Bor, vendar tega športa nisem čutil za svojega. Kasneje sem razumel, zakaj: nisem rojen za ekipne športe. Od nekdaj sem bil individualist (nekateri pravijo egoist), v alpinizmu nisem odnehal, dokler me v to ni prisilila poškodba hrbta. Na začetku sem rastele s sorodno plezalsko dušo Davidom Danielijem, veliko so mi pomenili kolegi iz matičnega društva SPDT: David Štrajn, Ivo Kafol in Davor Zupancič. Prva leta so bila nora, z malo znanja

in veliko zagnanosti so se končala z odlomljenim oprimkom in padcem v severni steni Mojstrovke, le dve leti po začetku. Gleženj sem si zlomil v treh točkah, zdravniki so trdili, da ne bom več hodil po stopnicah. Haha, še dvajset let sem plezal in vsakič, ko sem v dolino dirkal z *dvajsetkilskim* nahrbtnikom ali skakal s pet- do šestmetrskih balvanov, sem se spomnil na tiste *dohtarje*.

Kaj rečete tistim, ki trdijo, da plezanje ali alpinizem ni šport?

Od leta 1998 do leta 2003 sem resno tekmoval v državnih in svetovnih pokalih, predvsem v lednem plezanju, prioriteta pa je bila vselej avantura, ali drugače rečeno, tekmovalje s težavnostjo ali z dosežki drugih vrhunskih alpinistov. Res sem bil tekmovalen, tako

¹ Tradicionalno plezanje, *trada*, je plezanje s sprotnim nameščanjem premičnih varoval brez uporabe klinov. Domovina *trada* je Velika Britanija (op. ur.).

Erik Švab v smeri *From a distance, E5, v Stanageu*
v Veliki Britaniji Foto: Klemen Premrl

v šoli kot v plezanju in kasneje v poslu. Alpinizem ni »samo« šport, temveč je aktivnost, v kateri za vrhunske rezultate potrebuješ športnega duha. Ernest Hemingway je trdil, da obstajajo samo trije pravi športi: bikoborba, avtomobilizem in alpinizem, ostalo so le igre! Blizu mi je tudi Riccardo Cassin, ki je rekel, da je najboljši alpinist tisti, ki umre v svoji postelji! Tega se je držal in doma umrl pri stotih letih.

Od leta 1987 ste v dobrih dvajsetih letih opravili več kot petsto vzponov. Kateri vzponi vas »preganjajo« še danes?

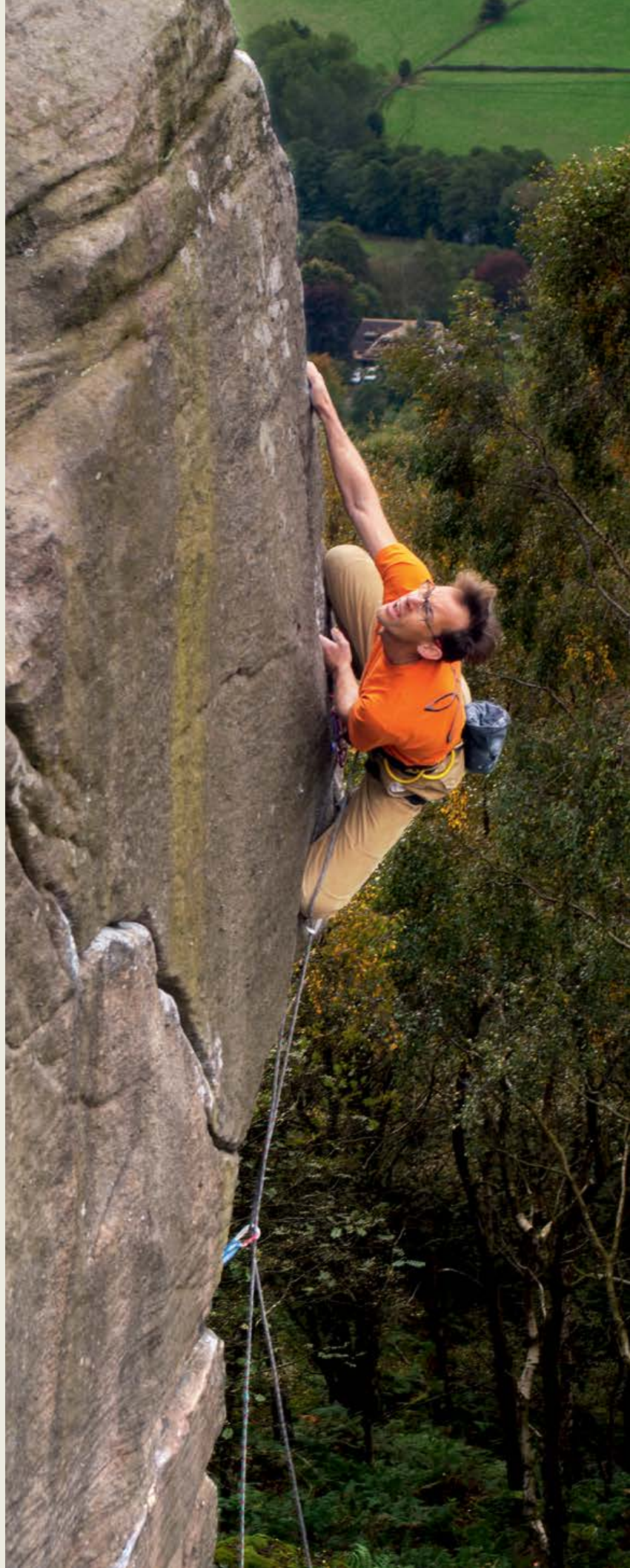
Še dvajset let bi lahko intenzivno plezal, pa bi mi ne uspelo izpolniti vseh želja. Najbolj mi je žal, da mi ni uspelo preplezati El Capitana v Yosemiteh in Cerro Torreja v Patagoniji. Noro me je privlačila njuna vertikalnost. V primerjavi z legendami, kot je prijatelj Silvo Karo, ki jih ima skoraj dva tisoč, sem preplezal relativno malo smeri. Stene me ne preganjajo več, ostali so spomini: najveličastnejša južna stena Marmolade v Dolomitih, utesnjujoč pogled na severno steno Eigerja, najlepše strme apnenčaste stene Wendenstocka v Švici. Tam domujejo mistični občutki in edinstven zrak.

Katere so bile vaše alpinistične vrline? Morda sistematičen, manjjaško znanstven pristop? Kar onemel sem ob pregledu vaših natančnih načrtov treningov s ponovitvami in opombami, popisu preplezanih smeri in tabelah o novih projektih.

Ni mogoče postati vrhunski alpinist v kratkem času, ob športni pripravi so vselej potrebne izkušnje. Prepričan sem, da je odlična športno-plezalska priprava nujna. Športno plezanje mi je služilo kot osnova za ostale oblike alpinizma. Vedno in povsod sem imel jasno začrtane cilje. V petindvajsetih letih sem zbral ogromno zbirko skic in opisov predvsem novih, nepoznanih plezalnih smeri, ki jo z veseljem delim z drugimi. Za mojo razvojno parabolo je bil, mislim, odločilen močan značaj oziroma ego. Morda sem postal uspešen športnik zato, ker sem bil v osnovi egoist. Močan ego spodbuja agonizem in tekmovalnost, hkrati pa žene v ekstreme in v tveganje, zato lahko egoist zlahka uniči, kar je s trudom dolgo gradil. S čiščenjem uma in z meditacijskimi tehnikami se v zadnjih letih trudim osvobodjati vplivov ega. Čeprav ni lahko, se zavedam, da se ga želim znebiti.

Nekaj besed o trilogiji najtežjih dolgih kombiniranih smeri na svetu.

Po tekmovalnem obdobju sem se odločil znanje in formo prenesti v naravne stene, tako v krajše *drytooling* smeri kot tudi v alpske vzpone. Začeli smo plezati bolj športno, denimo brez paščkov na cepinih, kar je bilo fizično zahtevno in psihično obremenjujoče. Sledili so najtežji vzponi te vrste, kratke smeri z ocenami od M10 do M13, ki so bile takrat najtežje ocene

Smer Mix isch fix, M10+,
vzpon na flash, v jami di
Landro v Italiji
Foto: Klemen Premrl

kombiniranih smeri na svetu. Največji miselni preskok je sledil *flash* vzponu smeri Matador v steni Ueschinen v švicarskem Kanderstegu z oceno M11. Vedel sem, da zmorem najtežje. V letih 2007–2008 sem z mnogimi soplezalci, med njimi bi rad omenil prijatelja in še danes enega izmed vodilnih lednih plezalcev Klemna Premrla, opravil več daljših kombiniranih vzponov. Z Dejanom Miškovičem sva prva ponovila smer Jedi Master v Val di Cogne v dolini Aoste s tremi raztežaji z ocenami M10–, M11, M9. Naslednje leto sva s Klemnom opravila drugo ponovitev smeri Illuminati v dolini Vallunga, ki je z ocenami M10+, M11, M8, WI6+ še danes najtežja večraztežajna smer na svetu. V isti dolini sem odkril še zadnjo smer neverjetne trilogije, smer Empire Strikes Back legendarnega Angleža Stevieja Hastona z ocenami M8, M10+, M6, WI4+. To smer sem kot tretjo v nizu splezal z Lovrom Vršnikom in tako prvi ustvaril trilogijo, o kateri mislim, da je še vedno neponovljena. To mi je v veliko zadoščenje!

Udeležili ste se dveh zunajevropskih odprav. V Pakistanu ste prišli pod Spantik, 7028 m, na Madagaskarju pa po zahtevni smeri priplezali na neosvojeni vrh Tsaranoro Atsimo.

Prvo odpravo so sestavljali Francozi, Rusi, Madžar in dva Slovenca, poleg mene še Marko Prezelj. V Spantiku so žal plezali ostali člani, ker se je mene kmalu po prihodu v bazo lotila višinska bolezen. Zaradi

začetka pljučnega edema sem se vrnil v dolino. Ostali kolegi z Markom na čelu so bili uspešni! Na Madagaskarju pa smo preplezali novo zahtevno smer² na še neosvojeni vrh, ki je skoraj dvajset let čakala na prvo ponovitev. V njej se je med drugim neuspešno preizkusil slovit Adam Ondra. Prvo ponovitev so lani opravili trije mladi italijanski plezalci ob spremstvu tržaškega prijatelja Marca Sternija, ki je bil poleg Rolanda Larcherja in mene soavtor prvenstvene vzpona. Šlo je za tehnično zahtevno plezanje v navpični steni s psihično zahtevnim varovanjem, svedrovcem navkljub. Obe izkušnji si štejem kot življenjsko šolo.

Poškodbe so grenile vašo kariero. Kako ste se z njimi spopadali in ali so vas nazadnje premagale? Kako ste se soočali z (ne)varnostjo?

Dokler sem plezal, sem stalno trdil, da alpinizem ob fizični in psihični pripravljenosti ni tako nevarna dejavnost. Dojel sem, da sem se slepil in iskal izgovore za vedno večja tveganja. Na višku fizične in psihične forme si alpinist želi vedno več, vedno težjih in zahtevnejših vzponov, v bistvu pa nas obsedata ego in zasvojenost z adrenalinom. Doživel sem več padcev, zlomov, poškodb, tudi zelo resnih. Po operaciji na vretencih leta 2009 sem se zavedal, da se ne bom več

² Mai più così (Nikoli več tako), 8a+, 670 m, 9.–16. september 1998 (op. ur.).

vrnil na raven izpred poškodbe, in se odločil končati kariero. Pred časom sem razmišljal in naštel sedemnajst soplezalcev, ki so se v hribih smrtno ponesrečili, ter si priznal, da imam srečo, ker sem preživel.

Kakšnega soplezalca ste iskali? Plezali ste z mnogimi.

Na začetku kariere sem iskal boljše soplezalce iz Trsta in okolice, da bi se od njih učil, kmalu pa mi je zmanjkalo primernih kolegov. Zato sem navezal stike s slovenskimi in mednarodnimi alpinisti. Večkrat sem se s kom navezal na vrh samo za eno smer. Vedno sem bil odprt in rad spoznaval nove ljudi. Alpinisti si zauzupamo. Nekoč sem sam štartal iz Trsta v Švico, se vozil sedem ur, zvečer srečal Ursa Odermatta, cel naslednji dan sva plezala, zvečer spet v avto in naslednje jutro ob osmih sem pristal v pisarni. Saj vam pravim, nismo bili normalni. V alpinistično zrelih letih sem iskal predvsem specifično sposobne soplezalce za skalo, led ali kombinirano plezanje. Največkrat in najraje so to bili Tržačan Stefano Staffetta - Staffo, Tržičana Klemen Premrl in Filip Bence, v največjo čast pa si štejem vzpone z legendama Silvom Karom in Christophom Hainzem.

V Trstu so mornarji planinci, bi rekel nomadski pisatelj Paolo Rumiz. V dolini Glinščice in na apnenčastih obronkih mesta ob zalivu se je rodila tržaška plezalska šola s pomembno zgodovino, sami dobro poznate predvsem njene sodobne akterje.

Trst ima močno gorniško kulturo. Kljub bližini morja in mesta imamo na srečo mnogo zanimivih in tudi zahtevnih naravnih sten: Glinščica, Napoleonska cesta, Obalna cesta (Costiera), Osp, Mišja peč, Črni kal itd. Tu lahko plezamo praktično celo leto, kar je odličen trening za vzpone v hribih. Gore in morje sta dimenziji s podobnimi zahtevami in izzivi, podobne so tudi spretnosti, ki jih potrebuješ za to, da se tu in tam vrneš domov živ in zdrav. Starosta tržaških alpinistov je stoletni pisatelj Spiro Dalla Porta Xidias,³ s katerim sva tudi skupaj predavala, prava legenda pa je bil nedvomno Emilio Comici. Naj omenim njegov neverjetni solo vzpon v smeri Comici-Dimai v Veliki Cini leta 1937 v štirih urah. Med alpinisti in plezalci mlajše generacije sta pomembna Marco Sterni z vrsto večinoma neznanih ponovitev in prvenstvenih vzponov najvišjih težavnosti ter Mauro Bole - Bubu, ki je bil nedvomno eden najboljših svetovnih alpinistov svoje generacije. Bubu je imel fantastične fizične in psihične sposobnosti, ni pa znal primerno promovirati svojih dosežkov, zato je zapravljal možnost, da bi od plezanja živel tudi po koncu kariere.

Do nobenih alpinističnih sestavin nimate predsojcev, za varovanje ste preizkusili tako metulje kot svedrovce. Gre po vašem za vprašanje etike,

zdravega razuma, konservativnosti, preživetja divjega?

Gre za dva pristopa k plezanju. Ker sem oba preizkusil, lahko povem, da meni veliko več pomeni vzpon, morda le petnajstmetrski, v angleški steni s tradicionalnim varovanjem in visoko tehnično zahtevnostjo, kot katerakoli težka športna smer. Zadnja leta sem se posvetil predvsem *tradu*, v Angliji sem preplezal nekatere res težke smeri. Na pogled do E7 (po angleški lestvici) in nekatere med prvimi ponovitvami z oce- no E8, kjer so tehnične težave s tradicionalnim varovanjem dosegale 8a (X-). Tu sem se počutil kot doma.

Od prve izdaje je minilo dobrih sedemnajst let ter veliko dopoljenih strani. Ali ste si predstavljali, da bo vodnik Plezališča brez meja spodbudil množice k spoznavanju Primorja, plezalske periferije?

Gre za zamisel zakoncev Janeza in Ines Skok iz založbe Sidarta, jaz sem le spravljal skupaj prave ljudi. Nastal je edinstven plezalni vodnik, ki ponuja veliko možnosti za vse okuse. Tak pristop uporabljam tudi pri svojem delu na področju evropskih projektov čezmejne- ga in mednarodnega sodelovanja. Najpomembnejše je povezati različne ljudi in skupaj ustvariti nekaj zanimivega, pa najsibo na področju turizma, športa, kulture, inovacij ali zdravstvenih raziskav. Zadnje čase razmišljam o vodniku gorskega kolesarjenja brez meja, a mislim, da morajo naši občinski upravitelji še dozoreti, da bodo v športih v naravi videli priložnost za trajnostni turistični razvoj.

Kot avtor vodnikov po Dolomitih ste preplezali večino klasičnih smeri, vedno prosto in na pogled.

Katere »skice« bi izpostavili?

Ni naključje, da so Dolomiti Unescova svetovna dediščina, po mojem so najlepše gore sveta, tako v estetskem kot v plezalskem smislu. Obožujem markantne poteze Treh Cin in Marmolade, manj znano skupino Lastoni di Formin, južno steno Antelaa. Lepa zgodba se mi zdi naša prva ponovitev smeri Killer, ki jo je v Najmanjši Cini leta 1990 preplezal Franček Knez. Ostala je neponovljena skoraj dvajset let, kljub temu da poteka v južni steni, točno nad eno najbolj obljudenih dolomitskih koč. Smer je res izjemno zahtevna in nevarna, v ponos si štejem, da mi jo je uspelo kot Slovcu prvemu ponoviti.

Še hodite v gore, še o njih razmišljate, berete, sanjate?

Danes se predvsem vozim s kolesom. V Dolomitih vsako leto izpeljem kak uživaški krog, denimo Sellarondo MTB.⁴ Če pomislim na svoja alpinistična dejanja, moram kot največičastnejša okolja ustoličiti Tri Cine in Marmolado v Dolomitih, Pembroke in Stange v Veliki Britaniji pa smučanje po svežem snegu ob vznožju Aiguille du Midi po Mer de Glace vse do Grandes Jorassesov. V domačih gorah pa imam najraje dolino Mangartskih jezer, ki me spominja na vzpone s prijatelji, ki jih danes ni več. ●

³ Tržaški akademik, ki je umrl sredi januarja, bi 21. februarja letos dopolnil sto let. Avtorjev pogovor s Spirom Dalla Porto Xidiasom, ki je bil eden zadnjih intervjujev z njim, je bil objavljen v PV 9/2016 (op. ur.).

⁴ MTB – mountain bike (slov. gorsko kolo).